

Némafilm → korai hangos filmek → kései hangos filmek
Auditív rétegek emancipálódása → szinkronitás → aszinkronitás
(hangok önállósodása = a képek kiegészítése)

3 alapvető dramaturgiai viszony:

- párhuzamos (ugyanazt célozza: szomorú dallam szomorú dramaturgiai jelenethez)
- keresztező (ha előtérből a háttérbe és fordítva történik a mozgás)
- kontrapunktikus követés (ellenkező hatás) Ezen kívül a következő alapfunkciók hordozója:
1. terek megváltozása; 2. az idő változása; 3. mozgások a térben; 4. a zenével kísért személy kapcsolatainak, szubjektív perspektíváinak érzékeltetése más személyek és tárgyak vonatkozásában

Diegétikus¹ = a cselekmény része ----- **Extra-diegétikus²** (exegétikus) = nem része

¹ mint valami zaj, az ábrázolt (ábrázolandó) táj egy részlete, amelyen keresztül a filmbeli tér természetéről, állapotáról kapunk információkat, az időről is pl., amely vagy magában a cselekményben játszódik, vagy a cselekményben elmosódó idő), vagy a kísért szereplő körüli miliő.

² ez a rendező és a néző között kibontakozó megértési forma; csak a néző számára elgondolt és nincs befolyással a filmbeli világra.

A filmzene tehát különböző idősíkok között működik: a néző reális idejében és a cselekmény idejében, így egyszerre hagyja jóvá a film keletkezési idejére és az ábrázolt cselekmény jeleneteire vonatkozó következtetéseinket.

A vizuális réteg 4 alapvető szférája: 1. a látképek szférája; 2. az ábrázolt tájak szférája; 3. az ábrázolt cselekmény szférája; 4. az imaginatív, pszichés élmények szférája.

Az első alatt a film valamennyi lehetséges kamera-beállítást és perspektíváját értjük, a második alatt pedig azon tárgyak és személyek összességét, amelyek egy jelenet részét alkotják. A harmadik: az ábrázolt cselekmény dramaturgiai szintjeit jelöli. A negyedik: azokat a vizuális eszközöket, amelyek a filmbeli alakok szubjektív benyomásait ábrázolják. A tagolás gyengepontja: az egyes szférák nehezen választhatók el a gyakorlatban egymástól!

Az auditív réteg 4 alapvető szférája: 1. zene; 2. zaj; 3. beszéd; 4. csönd.

→ a két réteg elemeinek kombinatorikus kiegyenlítődése (korrespondenciája) soha sem lehet tökéletes

→ az autonóm zenére jellemző motivikus fejlesztés legfeljebb táncos filmekben, musicalekben stb. kivitelezhető

Zene és tér: a vetítővászon zárt terét a *diegétikus* zene egészíti ki. Többnyire ugyanő készíti elő a váratlan események bekövetkeztét, szemben az *exegétikus* (narratív) zenével, amely a várt eseményt előlegezi, de a cselekményt meghatározó miliő geográfiai, kulturális „teréért” is többnyire ő felelős. **Zene és idő:** 1. A lezajló események objektív ideje (pl. egy hét, egy év stb); 2. Egy lerövidített ábrázolása egy eseménynek a filmben (pl. 90 perc); 3. az ábrázolt esemény vetítésének ideje (20:00-21:30); 4. Az ábrázolt idő, annak a történelmi korszaknak az idejében, amelyben a történet játszódik (Zene és a reális idő viszonya: lásd pl: minimal music)

A „vetítőterem-paradoxon”:

A mozivászon fiktív világával szemben a zene mindig reális; a néző tulajdonképpen a moziteremben hallja, de a képek ugyanakkor mindig csak projekciók, amelyből a következő érdekes diszkrepancia következik: a diegetikus zene mindig két világhoz tartozik egyidejűleg, ugyanis a vászon fiktív és a néző valós világához. A diegetikus zene így a vásznon nem ábrázolhatja a nem látható teret; a nem diegetikus zene viszont egy olyan teret reprezentál, amely nem része a vásznon ábrázolt világnak.

----- a filmzene és programzene közti analógiák vö.: Adorno-Eisler -----

Példák: Bach; Reich; Cage; Nam June Paik; Stockhausen; Bruckner; Mozart